Από τον Βαρλαάμ Καλαβρό έως τη σημερινή κρίση (Σπύρος Β. Μπαζίνας, Νομικός σύμβουλος, τ. ανώτερο στέλεχος της Νομικής Υπηρεσίας του ΟΗΕ)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 13 Ιανουαρίου, 2020

Με το άρθρο του στη Wall Street Journal της 22.12.2019 με τίτλο «*Οι κατηγορίες (κατά του προέδρου Τραμπ) και η αναγέννηση. Η ενάρετη πολιτική των Ιταλών ανθρωπιστών δείχνει την έξοδο από την τρέχουσα δυσαρέσκεια της Αμερικής*», ο James Hankins, καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ και συγγραφέας του γνωστού βιβλίου «*Virtue Politics: Soulcraft and Statecraft in Renaissance Italy*», υποστηρίζει τη θέση ότι η απάντηση στη σημερινή πολιτική κρίση στις ΗΠΑ βρίσκεται στην ελπίδα για μια νέα Αναγέννηση, που θα έλθει αν δώσουμε έμφαση στις ανθρωπιστικές σπουδές και έχουμε περισσότερο ενάρετους πολιτικούς και πολίτες, όπως ακριβώς έγινε στη Δυτική Ευρώπη τον 15ο και 16ο αιώνα.

Το θέμα έχει παγκόσμιο ενδιαφέρον, αφού η πολιτική κρίση έχει γενικευθεί στον κόσμο. Έχει όμως και ελληνικό ενδιαφέρον, αφού **η χώρα μας, 200 χρόνια μετά την παλιγγενεσία της, αντιμετωπίζει όχι μόνο τη χειρότερη πολιτικοοικονομική κρίση της ιστορίας της αλλά και μια υπαρξιακή κρίση ταυτότητας, μεταξύ των άλλων, με το εγγενές δίλημμα ανάμεσα στο ευρωπαϊκό πνεύμα της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού και στο πατροπαράδοτο πνεύμα του ησυχασμού.**

Είναι αναμφίβολο ότι οι ανθρωπιστικές σπουδές βοηθούν στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, πολύ περισσότερο από ό,τι οι επαγγελματικές ή τεχνολογικές σπουδές. Επομένως, συμφωνώ με τη θέση του κ. Hankins πως **έμφαση πρέπει να δοθεί και στις ανθρωπιστικές σπουδές και αυτή θα βοηθήσει πολλούς να αναπτύξουν μια πιο συγκροτημένη σκέψη και να μην παρασύρονται εύκολα από σοφιστές και λαϊκιστές**.

Βέβαια, **είναι λυπηρό ότι αυτό αναγνωρίζεται περισσότερο στον ανεπτυγμένο κόσμο παρά στη χώρα μας, που έχει μια τόσο πλούσια πολιτισμική παράδοση**. Ακόμη και οι οπαδοί της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού στη χώρα μας αναφέρονται περισσότερο στον τεχνοκρατικό εκσυγχρονισμό της χώρας. Και αντιμετωπίζουν την παράδοση ως τροχοπέδη στην πρόοδο της χώρας.

Όμως, η θέση του κ. Hankins ότι **η έμφαση στις ανθρωπιστικές σπουδές θα οδηγήσει σε νέα Αναγέννηση, που θα μας βγάλει από την παρούσα πολιτική κρίση, είναι ουτοπική. Δυστυχώς, ο μορφωμένος άνθρωπος δεν είναι απαραίτητα καλός κι αγαθός. Και αν είναι, δεν έχει απαραιτήτως καλή επίδραση στην κοινωνία ή στη χώρα του.** Τα παραδείγματα είναι πολλά. Θα αναφέρω μόνο ένα. Ο Άρειος, ο ιδρυτής του Αρειανισμού, δηλαδή της κατά τον Άγιο Ιουστίνο (Πόποβιτς) κυρίαρχης ιδεολογίας της εποχής μας, ήταν και μορφωμένος και καλός άνθρωπος. Λίγοι όμως έκαναν τόσο κακό στην ανθρωπότητα όπως αυτός. **Κάτι άλλο χρειάζεται, που να καθαρίζει και να φωτίζει τον νου και την καρδιά. Αυτό το κάτι άλλο, τον πολύτιμο μαργαρίτη, έφερε στην επιφάνεια της ιστορίας τον 14ο αιώνα ένας από τους πιο επιφανείς σοφούς της εποχής του, ο** Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς **με την υπεράσπιση του ησυχασμού απέναντι στον ανθρωπιστή Βαρλαάμ τον Καλαβρό.** Και αυτό ήταν **η επανένωση του μέσω των αισθήσεων διακεχυμένου στον φυσικό κόσμο νου με την καρδιά μέσω της αδιάλειπτης επίκλησης του ονόματος του Σωτήρος Χριστού, δηλαδή μέσω της νοεράς, μονολόγιστης ή καρδιακής προσευχής των Πατέρων της Ερήμου**. Και ενώ η Εκκλησία υιοθέτησε τις θέσεις του Παλαμά και αποδοκίμασε τις θέσεις του Βαρλαάμ, **το δίλημμα επανέρχεται τον 18ο αιώνα με την αντίθεση των εξ Εσπερίας διαφωτιστών και των γηγενών ησυχαστών** Κολλυβάδων **και, δυστυχώς, εξακολουθεί να ταλανίζει και να διχάζει την ελληνική ψυχή.**

Αν κάποτε δεν αντιμετωπίσουμε αυτό το δίλημμα, συνδυάζοντας την παράδοση με την εποχή μας και παύοντας να παίζουμε τους Ευρωπαίους χωρίς να είμαστε Έλληνες, πώς θα αντιμετωπίσουμε την παρούσα πολύμορφη κρίση, τι νόημα θα δώσουμε στον εορτασμό των 200 ετών από την παλιγγενεσία μας και τι κατεύθυνση θα χαράξουμε για το μέλλον;

(Πηγή: kathimerini.gr*)*